



## TASVIRIY SAN'AT ASARLARINI YARATLISHIDA CHIZMACHILIK FANINING TUTGAN O'RNI

**Rustamov Axtam Muxtorovich**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” kafedrası o’qituvchisi

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada tasviriy san’at asarlarini yaratishda chizmachilik fanining o’rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Chizmachilik texnikasi va uslublari san’atkorning ijodiy jarayonida asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Shuningdek, maqolada chizmachilik orqali tasviriy san’at asarlarining kompozitsiyasi, shakli, nuri va perspektivasi shakllanishi hamda ijodiy fikrlash va tasviriy tafakkur rivojlantirilishiga erishish usullari ko’rib chiqiladi.

**Kalit so’zlar:** Tasviriy san’at, Chizmachilik, Ijodiy jarayon, Kompozitsiya, Perspektiva, Tasviriy tafakkur

Tasviriy san’at inson tafakkuri va ijodining vizual ifodasidir. Har bir san’at asari muayyan g’oya va hissiyotlarni aks ettirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, chizmachilik san’atkor uchun asosiy vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etadi. Chizmachilik fanining nazariy va amaliy jihatlari, shakl, chiziq, nurni tushunish va kompozitsiyani yaratish qobiliyatlari san’atkorning ijodiy jarayonini boyitadi va uning tasviriy tafakkurini rivojlantiradi.

Bugungi kunda tasviriy san’at asarlarini yaratishda chizmachilik texnikasi nafaqat shakllarni to’g’ri aks ettirish, balki ijodiy yondashuv, kompozitsiya uyg’unligi va estetik qadriyatlarini ifodalashda ham muhim vosita sifatida ishlatiladi. Shu sababli, chizmachilik bilimlari va ko’nikmalari har bir tasviriy san’at o’quvchisi yoki ijodkor uchun muhim ahamiyatga ega.

Maqolaning maqsadi – tasviriy san’at asarlarini yaratishda chizmachilik fanining tutgan o’rnini tahlil qilish, uning ijodiy jarayondagi ahamiyatini ko’rsatish va samarali qo’llanilish usullarini aniqlashdir.

Tasviriy san’at asarlarini yaratishda chizmachilik fani san’atkorning ijodiy jarayonida asosiy vosita sifatida xizmat qiladi. Chizmachilik nafaqat shakllarni va obyektlarni aniqlik bilan aks ettirish imkonini beradi, balki tasviriy tafakkur, kompozitsiya va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga yordam beradi. Chizmachilik orqali





san'atkor g'oyasini vizual tarzda ifodalaydi, hissiyotlarni aks ettiradi va tomoshabinga muayyan estetik ta'sir yetkazadi.

Chizmachilik texnikasi tasviriy san'at asarining asosini tashkil qiladi. U chiziq, shakl, nurni tushunish va perspektivani yaratish kabi elementlarni o'z ichiga oladi. Masalan, chiziq yordamida predmetlarning konturlari aniqlanadi, u shakllarni to'g'ri aks ettirish va kompozitsiya uyg'unligini yaratishda muhim vositadir. Shuningdek, chiziq san'atkorning hissiyotini va ijodiy yondashuvini ifodalashda ham ishlatiladi. Shakl esa obyektning hajmini, ko'rinishini va unga xos xususiyatlarni ko'rsatadi. Shaklni to'g'ri aks ettira bilish chizmachilik fanining nazariy bilimlari va amaliy ko'nikmalariga bog'liqdir.

Perspektiva va nurni tushunish ham chizmachilikning muhim jihatlaridan biridir. Tasviriy san'at asarida obyektlarning masofasi, o'lchami va chuqurligi perspektiva orqali ifodalanadi. Nur esa predmetlarni vizual tarzda hayotiy qilish va ularga realistik ko'rinish berishda muhim rol o'ynaydi. San'atkor yorug'lik va soyani to'g'ri aks ettirish orqali kompozitsiyani yanada jozibador va realistik qiladi.

Chizmachilikning amaliy qo'llanilishi tasviriy san'at darslarida talabalarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Talabalar turli texnika va materiallardan foydalangan holda, masalan, qalam, rangli qalam, akvarel yoki rangli bo'yoqlar yordamida chizmachilik mashqlarini bajaradilar. Bu mashqlar ularning qo'l koordinatsiyasini, vizual tafakkurini va estetik didini rivojlantiradi. Shu bilan birga, talabalarga turli kompozitsion yechimlarni topish, ijodiy qarorlar qabul qilish va o'z g'oyalarini mustaqil ravishda ifodalash imkoniyatlari yaratiladi.

Chizmachilik orqali tasviriy san'at asarlarining kompozitsiyasini yaratish ham osonlashadi. Kompozitsiya predmetlar, shakllar va bo'yoqlarni uyg'unlashtirish orqali asarning umumiy muvozanatini ta'minlaydi. Chizmachilik fani yordamida san'atkor har bir elementning joylashuvi, nisbatlari va shakllari ustida ishlay oladi. Bu esa asarning vizual va estetik qadrini oshiradi. Talabalar chizmachilik mashqlari orqali kompozitsiya va muvozanatni tushunishni o'rganadi, bu ularning tasviriy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Chizmachilikning yana bir ahamiyati shundaki, u san'atkorning ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi. Mashq va loyiha ishlari orqali talabalar turli muammolarni hal qilish, yangi g'oyalar ishlab chiqish va ularni tasviriy tarzda ifodalash imkoniga ega bo'ladi.





Masalan, tabiiy manzarani yoki hayvonlarni chizishda talabalar turli texnika va uslublarni sinab ko'radilar, bu esa ijodiy tafakkur va estetik qobiliyatni oshiradi.

Chizmachilik fani tasviriy san'atda texnik ko'nikmalarni shakllantirish bilan birga, san'atkorning madaniy va estetik bilimlarini ham kengaytiradi. Talabalar nafaqat predmetlarni chizish, balki ularni san'at tarixi va madaniy kontekst bilan bog'lashni o'rganadilar. Masalan, milliy naqshlar, motivlar yoki tarixiy predmetlarni chizishda chizmachilik talabalarga madaniy merosni o'rganish va tushunishga yordam beradi. Shu tariqa, chizmachilik san'atkorning estetik didini rivojlantiradi va ularni milliy qadriyatlar bilan bog'laydi.

Chizmachilikning o'quv jarayonida samarali qo'llanilishi o'quvchilarning mustaqil va ijodiy faoliyatini rag'batlantiradi. Talabalar turli topshiriqlarni bajarishda materiallar, texnika va uslublarni tanlash erkinligiga ega bo'ladi. Bu ularning ijodiy qarorlar qabul qilish va mustaqil tafakkur qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, chizmachilik mashqlari orqali talabalar vizual tafakkurini kengaytiradi, detal va proporsiyalarni to'g'ri tushunadi, bu esa tasviriy san'at asarlarini yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Natijada, chizmachilik fani tasviriy san'atning barcha bosqichlarida muhim vosita sifatida ishlatiladi. U nafaqat texnik ko'nikmalarni shakllantiradi, balki san'atkorning ijodiy tafakkurini, estetik didini va madaniy bilimlarini rivojlantiradi. Shu sababli, tasviriy san'at asarlarini yaratishda chizmachilik fani har bir ijodkor va talabaga muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Tasviriy san'at asarlarini yaratishda chizmachilik fani muhim ahamiyatga ega. U san'atkorning ijodiy jarayonini shakllantiradi, tasviriy tafakkur va estetik didni rivojlantiradi. Chizmachilik texnikasi va uslublari yordamida san'atkor shakl, chiziq, nur, perspektiva va kompozitsiyani to'g'ri aks ettirish imkoniga ega bo'ladi. Shu bilan birga, chizmachilik ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi, mustaqil qarorlar qabul qilish va yangi g'oyalarni amalda qo'llash imkoniyatini yaratadi.

Chizmachilik san'atkorni milliy va madaniy qadriyatlar bilan bog'laydi, ularni tasviriy san'at asarlarida ifodalashga yordam beradi. Amaliy mashqlar, loyiha ishlari va interaktiv metodlar orqali talabalar nafaqat texnik ko'nikmalarini oshiradi, balki ijodiy va vizual tafakkurini ham rivojlantiradi. Shu sababli, tasviriy san'at asarlarini yaratishda chizmachilik fani har bir ijodkor va o'quvchi uchun asosiy vosita hisoblanadi.





### **Foydalanilgan adabiyotlar**

1. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – P. 131-134.
2. Shovdirov S. A. Tasviriy san’atni o’qitishda o’quvchilarning sohaga oid o’quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter Education & Global Study. – 2024. – №. 1. – P. 8-14.
3. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4. – №. 3. – P. 60-66.
4. Shavdirov S. A. Preparing Future Teachers for Research Activities // Pedagogical Education and Science. – 2017. – №. 2. – P. 109-110.
5. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – Vol. 2. – №. B10. – P. 192-198.

**GLOBAL SCHOLARS**  
SCIENTIFIC PUBLISHING

